

The women and girls' right of access menstrual hygiene products

Assist. Prof. Pedithep Youyuenyong*

Abstract

The right to access menstrual products guarantees that every woman and girl has the right of access to all adequate, acceptable, and affordable menstrual pads and menstrual hygiene materials (i.e. reusable pads, disposable pads, menstrual cups and tampons) related to the menstrual hygiene management (MHM) regarding the needs of menstruating girls and women and the purpose for tackling the lack of access to hygiene menstrual products due to financial constraints. This academic article seeks to consolidate in one place key women and girls' fundamental rights covering the opportunity to access hygiene sanitary products and understand the importance of good MHM to reduce the health risk of getting lack of access to safe and affordable sanitary products. It also examines the extent to which the legal aspects promote the objectives of the MHM and the focus on women and girls' rights in law and policy that the women and girls' right of access menstrual products can be interpreted within the legal frameworks that support freedom of free access to pads, tampons and other menstrual products as it applies to free pads and tampons provided by public bodies, or in a wider sense to encompass both Government's commitment to provide free pads and tampons to all women in domestic jurisdiction and circulation of free-of-charge pads and tampons at educational institutes (i.e. universities, academies, institutes, polytechnics and schools), where the menstruating women students' right of access to menstrual hygiene products like pads and tampons should be promoted by the State.

Keywords: Right of Access Menstrual Products, Rights of Women and Girls,
Menstrual Hygiene Management, Financial Hardship

* Faculty of Law, Chiang Mai University,
Corresponding author e-mail : pedithep.y@cmu.ac.th

สิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิงในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติเทพ อยู่ยืนยง*

Abstract

สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเป็นสิทธิที่ยืนยันหลักการที่ว่าสตรีและเด็กผู้หญิงทุกคนพึงมีสิทธิที่จะเข้าถึงผ้าอนามัยและผลิตภัณฑ์สุขอนามัยรอบเดือนอื่นๆ (เช่น ผ้าอนามัยใช้ซ้ำได้ ผ้าอนามัยใช้ครั้งเดียวทิ้ง ถ้วยอนามัย และผ้าอนามัยแบบสอด) ในปริมาณที่พอเพียงต่อการใช้งาน ในสนนราคาที่เหมาะสมและพอรับได้ อันเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดการสุขอนามัยประจำเดือนตามความต้องการของสตรีและเด็กผู้หญิงที่กำลังมีประจำเดือนและการส่งเสริมสิทธิดังกล่าวนี้เองมีเป้าหมายที่จะจัดการกับการเผชิญภาวะขาดแคลนผ้าอนามัยอันเนื่องมาจากความยากจนของสตรีและเด็กผู้หญิง บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งที่จะรวบรวมสิทธิขั้นพื้นฐานของสตรีและเด็กผู้หญิงว่าด้วยเรื่องโอกาสเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนและทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่ดีเพื่อที่จะลดความเสี่ยงที่จะขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่ปลอดภัยในราคาที่พึงรับได้ บทความวิชาการฉบับนี้ยังมุ่งตรวจสอบหลักกฎหมายส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิงตามนโยบายและกฎหมายของรัฐที่ส่งเสริมสิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิงในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนสามารถถูกตีความหมายในบทบัญญัติกฎหมายสนับสนุนเสรีภาพในการเข้าถึงผ้าอนามัย ผ้าอนามัยแบบสอดและผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอื่นๆ ในทำนองที่เป็นการเข้าถึงดังกล่าวถือเป็นการเข้าถึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลเองต้องยอมรับผูกพันจัดหาผ้าอนามัยและผ้าอนามัยแบบสอดให้เปล่าแก่ประชาชน พร้อมกับหมั่นเวียนผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในสถาบันการศึกษา (เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันวิชาการ สถาบันการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาโปลีเทคนิค และโรงเรียน) เพื่อที่ว่านักเรียนนักศึกษาจะสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้ในเวลาที่มีประจำเดือน

Keywords: สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน, สิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิง, การจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน, ความยากจน

* คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ติดต่อ e-mail : pedithep.y@cmu.ac.th

บทนำ

สิทธิด้านสุขภาพ (right to health) ได้แก่ อำนาจที่ได้รับจากกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่กระทำการใดอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพอนามัยที่เหมาะสมและมีชีวิตความเป็นอยู่ในสภาวะแวดล้อมด้านสาธารณสุขที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดจะต้องมาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มาเป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนสุขภาพอนามัยที่ดีหรือไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยที่ทำลายลดทอนสุขภาพอนามัยก็ตาม อำนาจดังกล่าวอาจมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรหรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรวางหลักเกณฑ์รับรองหรือคุ้มครองอำนาจแก่ปัจเจกบุคคล ในการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของตน ซึ่งการได้รับอำนาจของปัจเจกบุคคลเช่นว่านี้เอง ทำให้ปัจเจกชนมีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลอื่น (United Nations Population Fund, 2019) ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล) กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของตนเองด้วย ตลอดจนถึงเรียกร้องให้ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมไปถึงการรับรองหรือคุ้มครองปัจเจกบุคคลภายใต้กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าปัจเจกบุคคลพึงอยู่อย่างปกติสุขโดยปราศจากการกีดกันหรือการเลือกปฏิบัติในลักษณะหนึ่งลักษณะใด (Tull, 2019) ในทำนองที่การกีดกันหรือการเลือกปฏิบัตินั้นไปส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยหรือความเป็นอยู่ที่ดีในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติจะกระทำต่อผู้มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น อายุ เชื้อชาติ เพศ และความทุพพลภาพ เป็นต้น

การส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิด้านสุขภาพนั้นอาจต้องอาศัยผลิตภัณฑ์สุขภาพ (health product) ที่ผลิตภัณฑ์สุขภาพนั้นไม่เพียงเป็นวัตถุที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่จำเป็นต่อบางสถานการณ์ (necessary in some situations) ในการดำรงชีวิตของมนุษย์เท่านั้น (Bringing Resources to Aid Women's Shelters, 2018) หากแต่ประชาชนทั่วไปยังอาจต้องชำระราคา (cost) แก่ผู้ขายหรือทำวิธีการบางอย่างให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัยต่อร่างกายและไร้ผลกระทบในทางลบต่อสุขภาพต่อประชาชนในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์สุขภาพ เหตุนี้เองอาจตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์สุขภาพสำหรับส่งเสริมสิทธิด้านสุขภาพด้วยกัน 2 ประการ (Children and Young People's Commissioner Scotland, 2017) (1) ประการแรก ประชาชนทั่วไปพึงมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย (right to safety) จากการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์สุขภาพ อันถือเป็นสิทธิที่จะได้รับความสะอาดตามหลักสุขอนามัยและความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์สุขภาพที่วางจำหน่ายในท้องตลาด และ (2) ประการที่สอง ประชาชนทั่วไปพึงมีสิทธิที่จะเข้าถึง (right to access) ผลิตภัณฑ์สุขภาพอันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขและตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ (basic biological needs) (Plan International UK, 2018) ให้สามารถดำรงชีวิตที่ดีในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปราศจากการประจานจากประชาชนทั่วไปหรือการดูถูกดูแคลนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์จากบุคคลอื่น เมื่อได้รับ

ผลกระทบในกรณีไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อใช้งานได้ในชีวิตประจำวันเพราะเหตุแห่งความยากจน เพียงเพราะปราศจากเงินประทังชีวิตหรือไม่มีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการผลิตภัณฑ์สุขภาพจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ในอีกแง่มุมหนึ่งประชาชนทั่วไปย่อมมีสิทธิตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างอิสระและมีเสรีภาพที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพได้ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งนั้นหากประชาชนบางส่วนที่ประสบกับความยากจนแบบปัจเจกบุคคลหรือเผชิญกับความยากจนในครัวเรือนแล้ว ก็อาจไม่มีเสรีภาพหรือความสามารถในการเลือกผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต

จากที่กล่าวมานั้นสิทธิทั้งสองประการนี้ (สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยและสิทธิที่จะเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขภาพขั้นพื้นฐาน) ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกันและมีการพัฒนาสิทธิทั้งสองประการควบคู่กันตลอดมาในประเด็นเรื่องผลิตภัณฑ์สุขภาพจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันของสตรีและเด็กผู้หญิงประเภทหนึ่ง นั่นก็คือผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (menstrual hygiene products) สิทธิทั้งสองประการได้ถูกนำเอามากล่าวอ้างอิงในประเด็นของผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน พร้อมกับก่อให้เกิดพัฒนาการการศึกษาสิทธิเฉพาะของสตรีและเด็กผู้หญิง นั่นก็คือ สิทธิดูแลตนเองช่วงที่มีประจำเดือนโดยปราศจากความอับอายหรือความอับยศอดสู (right to manage menstruation without shame or stigma) ในระหว่างช่วงเวลาที่มีประจำเดือนตามธรรมชาติ (ActionAid UK, 2020)

อนึ่ง ผลิตภัณฑ์สุขภาพบางอย่างถือเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตสำหรับเพศกำเนิดหญิง (เพศสรีระหรือลักษณะทางเพศของบุคคลที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของเด็กผู้หญิงและสตรี) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (United Nations Children's Fund, 2019) ที่ถือเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับเพศกำเนิดหญิงและประชาชนที่มีประจำเดือนทุกคน เช่น ผ้าอนามัยใช้ซ้ำได้ (reusable pads) ผ้าอนามัยใช้ครั้งเดียวทิ้ง (disposable sanitary pads) ถ้วยอนามัย (menstrual cup) และผ้าอนามัยแบบสอด (tampons) (Hey Girls UK, 2019) แต่ทว่าสตรีที่ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างต่ำกับเด็กผู้หญิงที่มาจากครอบครัวยากจน ก็อาจไม่สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่กล่าวมาได้โดยง่าย ความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่เพียงพอต่อปริมาณและระยะห่างของรอบประจำเดือนของแต่ละบุคคล ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องสะท้อนถึงความยากจน (Poverty) กล่าวอีกนัยหนึ่งระดับรายได้ส่วนตัวหรือรายได้ของครัวเรือนที่คิดเป็นราคาค่าเงินหรือเป็นตัวเงินในระดับต่ำนั้น ย่อมเห็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันช่วงระยะเวลาที่มีประจำเดือนตามธรรมชาติ ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ (financial constraints) (International Federation of Gynecology and Obstetrics, 2019) โดยระดับรายได้ของปัจเจกบุคคลหรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนถือเป็นความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (Period Poverty) (PHS Group, 2019)

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งศึกษาทบทวนแนวความคิดว่าด้วยสิทธิที่กฎหมายรับรองให้แก่สตรีและเด็กผู้หญิงในอันที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในช่วงเวลาที่มีประจำเดือน อันเป็นสิทธิที่กฎหมายบางประเทศรับรองหรือคุ้มครองให้แก่สตรีและเด็กผู้หญิงในอันที่จะเรียกร้องให้ภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐกระทำการบางประการให้เกิดให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในชีวิตประจำวันช่วงระยะเวลาที่มีประจำเดือนตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิเคราะห์การส่งเสริมให้สตรีและเด็กผู้หญิงได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอื่นที่มีพึงได้เพื่อให้สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในเวลาที่ต้องการใช้งาน พร้อมวิพากษ์การสนับสนุนให้ภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิง (เช่น มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา) ได้มีส่วนในการจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเพื่อให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (free access to feminine sanitary products) (Montano, 2018) ท้ายที่สุดบทความวิชาการฉบับนี้ยังวิเคราะห์สิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิงในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในฐานะที่เป็นสิทธิที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐต้องให้การรับรองหรือคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือกีดกันไม่ให้เข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนด้วยวิธีการต่างๆ

สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (right of access menstrual hygiene products) ได้แก่ สิทธิที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครองแก่สตรีและเด็กผู้หญิง (women and girls) เพื่อให้สตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือนหรือกำลังเข้าสู่การมีประจำเดือนครั้งแรกสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนชนิดและประเภทต่างๆ ได้พร้อมกับการสนับสนุนให้ของสิทธิเช่นว่านี้ดำรงอยู่ได้หรือไม่นั้นต้องมีกฎหมายสถาปนาอำนาจให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเรียกร้องสิทธิดังกล่าวได้ (Uhlig, 2017) ในขณะเดียวกันก็ต้องมีกฎหมายกำหนดอำนาจอันชอบธรรมที่สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถที่จะเรียกร้องสิทธิดังกล่าวตามที่กฎหมายเฉพาะมารับรองหรือคุ้มครองเอาไว้ โดยกฎหมายเฉพาะก็ต้องกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน เพื่อเป็นการประกันสิทธิของสตรีและเด็กผู้หญิงว่าจะสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในชีวิตประจำวันได้อย่างทั่วถึง เมื่อสิทธิดังกล่าวเป็นอำนาจชนิดหนึ่งตามกฎหมายซึ่งใช้คุ้มครองสตรีและเด็กผู้หญิงให้สามารถได้รับประโยชน์จากการมีพึงได้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนระหว่างช่วงที่มีประจำเดือนแล้ว สิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นสิทธิที่จะเรียกร้องให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติการบางอย่าง (positive status) สำหรับเรียกร้องให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนที่กำลังมีประจำเดือนหรือกำลังเข้าสู่การมีประจำเดือนครั้งแรก รวมทั้งกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดทำให้ประชาชนที่กำลังมีประจำเดือนหรือกำลังเข้าสู่การมีประจำเดือนครั้งแรก

สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนโดยง่ายและสะดวก ในขณะที่เดียวกันรัฐหรือหน่วยงานของรัฐพึงมีหน้าที่ (duties) ที่จะปฏิบัติการจัดให้ประชาชนที่กำลังมีประจำเดือนหรือกำลังเข้าสู่การมีประจำเดือนครั้งแรก สามารถเข้าถึงหรือได้ใช้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน หากมีกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองให้ เหตุนี้เองรัฐต้องมีความผูกพัน (State's commitment) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนสิทธิของประชาชนสตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือนหรือกำลังเข้าสู่การมีประจำเดือนครั้งแรก ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ยินยอมพร้อมใจหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจัดให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเปิดโอกาสให้เข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (accessible) อีกทั้งผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนต้องมีราคาที่สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงได้ (affordable)

อีกประการหนึ่ง สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนได้หรือไม่ นั่น ก็ต้องมีการขจัดอุปสรรคที่ไม่จำเป็น (unnecessary obstacles) (Nobel Peace Center, 2020) ผ่านการให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสตรีและเด็กผู้หญิง ในอีกทางหนึ่งรัฐหรือหน่วยงานของรัฐอาจมีหน้าที่ผูกพันในทางกฎหมายที่จะงดเว้นกระทำการบางสิ่งบางอย่างที่จะทำให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนขั้นพื้นฐานได้อย่างสะดวกในราคาที่สมเหตุสมผล เหตุนี้เองกฎหมายที่ให้สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแก่สตรีและเด็กผู้หญิงของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งในหน่วยงานของรัฐส่วนกลางหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิง โดยกฎหมายส่งเสริมสนับสนุนสิทธิดังกล่าวก็ต้องให้หน่วยงานของรัฐหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องนั้น จัดเตรียมผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้เพียงพอต่อความต้องการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ยังสถานที่ที่มีสตรีและเด็กผู้หญิง (locations) เดินทางผ่าน อาศัย ร่วมกิจกรรมหรือทำงานอยู่ ทั้งนี้กฎหมายอาจกำหนดมาตรการอื่นๆ ขึ้นมาขจัดอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ พร้อมกับอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของสตรีและเด็กผู้หญิงที่กำลังมีประจำเดือนด้วย ตัวอย่างเช่น รัฐหรือหน่วยงานของรัฐพึงเลือกสถานที่ที่เหมาะสมที่สุดเพื่อให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์จากผ้าอนามัยได้โดยง่าย ซึ่งอาจเป็นลักษณะของการจัดตั้งจุดแจกจ่ายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่า (dispensing free sanitary products) (State Government of Victoria Australia, 2019) เช่น ร้านขายยา ศูนย์บริการชุมชน โรงพยาบาลและคลินิกสุขภาพ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าหากปราศจากกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสตรีและเด็กผู้หญิงจัดเตรียมผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้พอเพียงต่อการเข้าถึงใช้ประโยชน์และให้สะดวกต่อการเข้าถึงในสถานที่ต่างๆ แล้ว ก็คงไม่ได้ช่วยส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน ทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมผลักดันสิทธิดังกล่าวได้อีกด้วย ในส่วนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริม

สนับสนุนสิทธิดังกล่าวหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าวเข้ามาเป็นแนวร่วมประกอบกิจกรรมด้วยกัน รวมทั้งปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน จึงเป็นหน้าที่ของกฎหมายที่จะกำหนดความผูกพันเฉพาะ (specific obligations) (Vora, 2017) ที่เน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงประกอบพฤติกรรมบางอย่างหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง ในทำนองที่เป็นการแสดงออกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิง แสดงพฤติกรรมถึงเพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กฎหมายส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้

อนึ่ง การใช้สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนของสตรีและเด็กผู้หญิงนั้น ก็ต้องมีขั้นตอนกระบวนการส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนด้วย เพราะกระบวนการสนับสนุนสิทธิเช่นนี้อาจสร้างวัฒนธรรมใหม่ท่ามกลางผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิง วัฒนธรรมใหม่เช่นนี้อาจเป็นแบบแผนพฤติกรรมที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ให้เกิดการแสดงออกในเชิงส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป ตามที่กฎหมายจะกำหนดเอาไว้ โดยที่สตรีและเด็กผู้หญิงจะได้ประโยชน์จากการใช้งานหรือเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในช่วงเวลาที่มีประจำเดือน ในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงก็อาจต้องปรับพฤติกรรมกระทำการบางอย่าง (หรือดเว้นกระทำการบางอย่าง) ตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อมีการประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นก็ย่อมเป็นการปรับพฤติกรรมของตนเพื่อให้เกิดการอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) (Simavi, 2018) ที่พึงสงวนหรือรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามธรรมชาติหรือเพศกำเนิดในระหว่างที่สตรีและเด็กผู้หญิงมีประจำเดือน (managing period with dignity)

การเคารพต่อศักดิ์ศรีของสตรีและเด็กผู้หญิง (dignity of girls and women) (Unite House, 2018) ที่มีประจำเดือนย่อมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าในธรรมชาติและความเป็นเพศหญิงตามกำเนิด ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดกับสตรีและเด็กผู้หญิงทุกคนเนื่องมาจากความเป็นสตรีและเด็กผู้หญิงตามธรรมชาติของตนเอง การเคารพนับถือในศักดิ์ศรีของสตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือนย่อมเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศ (gender equality) (American Civil Liberties Union, 2019) ของมนุษย์ท่ามกลางความแตกต่างระหว่างเพศกำเนิดตามธรรมชาติหรือเพศภาวะที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิด โดยรัฐหรือหน่วยงานของรัฐต้องไม่พึงอาศัยความแตกต่างในเพศกำเนิดตามธรรมชาติหรือเพศภาวะที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิดมาใช้กีดกัน เลือกปฏิบัติหรือลดทอนคุณค่าของความเป็นสตรีและเด็กผู้หญิงตามเพศกำเนิดตามธรรมชาติลง รัฐหรือหน่วยงานของรัฐก็ต้องพึงรับรองหรือคุ้มครองศักดิ์ศรีของสตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือนกับพึงต้องปฏิบัติการส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นสตรีเพศและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือน พร้อมกับ

ต้องระมัดระวังและป้องกันให้ไม่เกิดการล่วงละเมิดสิทธิของสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนและศักดิ์ศรีของสตรีเพศกำเนิดที่ต้องมีประจำเดือนตามธรรมชาติ ความพยายามลดทอนศักดิ์ศรีของสตรีและเด็กผู้หญิงจากการที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่ยอมจัดให้เข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้อย่างทั่วถึงนั้น ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สตรีและเด็กผู้หญิงบังเกิดความอับอายหรือถูกรุขและเด็กผู้ชายพูดจาในเชิงล้อเลียนสตรีและใช้วาจาคุกคามเด็กผู้หญิงว่าด้วยเรื่องการมีประจำเดือนตามธรรมชาติก็เป็นได้ โดยเฉพาะเมื่อสตรีและเด็กผู้หญิงปราศจากผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอันเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้ประจำเดือนเลอะหรือซึมเปื้อนในช่วงที่มีประจำเดือน

ความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

การส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนของสตรีและเด็กผู้หญิง โดยทั่วไปมักจะหมายถึงการมีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนพร้อมใช้อย่างเพียงพอในสถานที่ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสตรีและเด็กผู้หญิงทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยจะต้องมีการจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้มีจำนวนที่เพียงพอและต้องคำนึงถึงความสะดวกปลอดภัยขั้นพื้นฐานของผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่พร้อมแจกจ่ายให้สตรีและเด็กผู้หญิงใช้โดยไม่คิดมูลค่าหรือจำหน่ายในราคาถูก พร้อมทั้งหาแหล่งเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสตรีและเด็กผู้หญิง ซึ่งแนวทางที่จะนำไปสู่การส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในทำนองนี้ นั้นอาจมีหลายองค์ประกอบทั้งด้านการมีประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้มีคุณภาพและการควบคุมราคาสินค้าผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดภาวะซึ่งสตรีและเด็กผู้หญิงไม่อาจครอบครองผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในยามที่ต้องการใช้งาน ด้วยการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในการเสาะหาสินค้าหรือให้บริการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนโดยไม่คิดมูลค่าที่เพียงพอเพียงแก่ความจำเป็นพื้นฐานในเวลาที่มีประจำเดือน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นสตรีและเด็กผู้หญิง ทั้งนี้การที่จะบรรลุเป้าหมายแห่งการส่งเสริมสิทธิด้านสุขภาพของสตรีและเด็กผู้หญิงอย่างยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายสนับสนุนการเสริมสร้างความร่วมมือกันทั้งจากภาครัฐและเอกชนในประเทศ เหตุนี้เองรัฐบาลของหลายประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศจึงได้พยายามสร้างมาตรการกำหนดวิธีการต่อสู้กับความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในชีวิตประจำวันของสตรีและเด็กผู้หญิงและระบบกลไกที่ทำให้แนวความคิดการจัดความขาดแคลนผลิตภัณฑ์ดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้งานแนวคิดว่าด้วยความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

ความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนจะถูกขจัดไปได้หรือไม่นั้น จะต้องมีการหารือกลไกของรัฐมารับรองหรือคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัย

ประจำเดือน ที่ไม่ว่าจะเป็นสตรีหรือเด็กผู้หญิงทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นเพศหญิง สิทธิที่จะเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน เสรีภาพที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่เป็นมิตรต่อสุขภาพของตน และความเสมอภาคของระหว่างสตรีเพศและบุรุษเพศที่บุรุษเพศเองก็ต้องยอมรับความแตกต่างของกลไกทางธรรมชาติระหว่างสตรีเพศและบุรุษเพศ สิ่งเหล่านี้เองย่อมได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมาย กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือเพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน พร้อมกับเป็นแนวทางส่งเสริมผลักดันให้รัฐกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้เกิดการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (Menstrual Hygiene Management หรือ MHM) (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2014) นั้นหมายความว่า การปฏิบัติการทางกายภาพของรัฐหรือการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงดำเนินการอยู่ ต้องเป็นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่รัฐที่ส่งเสริมให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนกำหนดไว้ พร้อมกับกำหนดแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในฐานะที่เป็นทรัพยากรจำเป็นต่อสตรีเพศอย่างมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง ในการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนของสตรีและเด็กผู้หญิงนั้น รัฐหรือหน่วยงานของรัฐควรจัดการที่ไม่จำเป็นเพื่อไม่ให้ภาระดังกล่าวตกอยู่กับสตรีและเด็กผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภาระดังกล่าวเป็นภาระทางการเงินที่ก่อให้เกิดรายจ่ายหรือค่าใช้จ่ายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่ไม่จำเป็น ซึ่งในบางกรณีรัฐหรือสถาบันทางการเงินการคลังของรัฐ (ในบางประเทศ) ได้บวกภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนหรือเรียกว่าภาษีผ้าอนามัย (tampon tax) ภาษีเช่นนี้นี้อาจทำให้สตรีและเด็กผู้หญิงต้องมียกจ่ายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่ไม่จำเป็นเพิ่มขึ้น โดยสตรีและเด็กผู้หญิงในฐานะผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนมากนัก หากรัฐหรือสถาบันทางการเงินการคลังของรัฐต้องการสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนของสตรีและเด็กผู้หญิง ก็อาจต้องกำจัดการจัดเก็บภาษีผ้าอนามัย (elimination of tax on sanitary pads and tampons) ซึ่งจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนมีราคาที่เป็นมิตรต่อสตรีและเด็กผู้หญิงมากขึ้น ทำให้สินค้าผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนมีราคาลดลงในท้องตลาด

กฎหมายคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

ดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น สิทธิอันเป็นรากฐานของสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน ประกอบไปด้วยสิทธิที่หลากหลายที่มุ่งส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นสตรีและเด็กผู้หญิงในฐานะสตรีเพศตามธรรมชาติ สิทธิอื่นๆ อันเป็นรากฐานให้สาธารณชนและปัจเจกบุคคลยอมรับนับถือว่าสตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือนตามสภาวะธรรมชาติมีศักดิ์ศรีในตัวเอง

และมีสิทธิที่กฎหมายต้องรับรองคุ้มครองให้ ได้แก่ สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิในร่างกายและสิทธิในความเสมอภาค ซึ่งอาจมีคำถามตามมว่ารัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะมีหน้าที่และภารกิจเกี่ยวกับสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่สตรีและเด็กผู้หญิงพึงได้รับตามกฎหมายได้อย่างไร การจัดวางระบบและส่งเสริมให้หน่วยงานองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริมดำเนินการให้สตรีและเด็กผู้หญิงได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ ให้สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในเบื้องต้น เพื่อให้สตรีและเด็กผู้หญิงได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

เฉพาะในบางประเทศ (ไม่ใช่หลายประเทศ) ได้ผ่านร่างกฎหมาย (Bill) หรือบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร (Legislation) ขึ้นมาสำหรับรับรองศักดิ์ศรีและคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเอาไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ (State-specific Legislation) ก็ดีหรือกฎหมายระดับชาติ (National Law) ก็ตาม (Eskitaşoğlu, 2019) ในขณะเดียวกันร่างกฎหมายหรือกฎหมายเหล่านี้ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ฐานแนวคิดที่ว่ารัฐต้องดำเนินการอันเป็นหลักประกันว่าสตรีและเด็กผู้หญิงย่อมมีสิทธิได้รับผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันและเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอย่างเสรี ซึ่งฐานแนวคิดนี้จะ สัมฤทธิ์ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับข้อกำหนดให้องค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงมีหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเข้ามาส่งเสริมการมีส่วนร่วมสนับสนุนผ่านอานามัย (participatory organisations) การให้สิทธิรับผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิง (free menstrual products) ให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด (free access to period products) (Engender, 2019) ตัวอย่างของประเทศที่จัดทำร่างกฎหมายหรือบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นมาส่งเสริมสนับสนุนสิทธิดังกล่าว อาทิ

กฎหมายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา

(ก) มาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงในสถาบันการศึกษา ได้แก่ วิธีการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิง โดยจัดสถานที่หรือจุดให้บริการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแก่สตรีและเด็กผู้หญิงที่มีประจำเดือน ทำให้สตรีและเด็กสามารถเข้าถึงและนำเอาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนไปใช้ประโยชน์เวลาที่มีประจำเดือนได้อย่างสะดวก (Scottish Parliament, 2019) ซึ่งวิธีการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสตรีและเด็กผู้หญิงในการจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิง เพื่อเป็นการให้ในทางที่ช่วยเหลือสตรีและเด็กผู้หญิงที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ตลอดจนสนับสนุนให้สตรีและเด็กผู้หญิงประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถมีเงินไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างอื่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเช่นว่า

นี้มักถูกดำเนินโดยหน่วยงานองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาของรัฐ เช่น โรงเรียนมัธยมต้นของรัฐ (public middle school) และโรงเรียนมัธยมปลายของรัฐ (public high schools) เป็นต้น

ตัวอย่างของรัฐในสหรัฐอเมริกา (U.S. States) ที่มีการดำเนินมาตรการนี้เช่น

ในปี 2017 มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) ได้มีการพิจารณาและนำเสนอร่างกฎหมายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนหรือร่างกฎหมาย Feminine Hygiene Products Bill ซึ่งแบ่งร่างเป็น 2 ฉบับด้วยกัน ฉบับแรกร่างกฎหมาย Bill Status for HB3215 (Illinois General Assembly, 2017) กำหนดหลักการให้สถานศึกษาของรัฐดำเนินมาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาควรจัดให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผ้าอนามัยในจุดที่สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ และฉบับที่สองร่าง Bill Status for HB2656 (Illinois General Assembly, 2019) กำหนดหลักการให้หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ของรัฐดำเนินมาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงที่เป็นคนไร้บ้าน ซึ่งหน่วยงานสังคมสงเคราะห์ของรัฐควรจัดให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผ้าอนามัยในจุดที่สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์

ในปี 2018 มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ได้มีการพิจารณาและนำเสนอร่างกฎหมายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนหรือร่างกฎหมาย Feminine Hygiene Products Bill (ร่างกฎหมาย Assembly Bill No. 10 CHAPTER 687) (California Legislative Information, 2017) ได้วางหลักเกณฑ์ห้าม (prohibit) สถานศึกษาของรัฐไม่ให้จัดเก็บค่า (charging) ใช้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนภายในโรงเรียนและต้องจัดให้มีการดำเนินมาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่นักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งหน่วยงานของท้องถิ่นและโรงเรียนของรัฐประจำแต่ละท้องถิ่นพึงปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในร่างกฎหมายฉบับนี้และหลักการพื้นฐานของธรรมนูญมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในปีเดียวกัน (ปี 2018) มลรัฐแอริโซนา (Arizona) ได้พิจารณาทบทวนและนำเสนอต่อสาธารณชนว่าด้วยร่างกฎหมายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนสำหรับผู้ต้องขังหญิงหรือร่างกฎหมาย Arizona Bill on Feminine Hygiene Products in Prison ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าให้เรือนจำหรือทัณฑสถานของรัฐดำเนินมาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่นักโทษหญิงที่ถูกคุมขังในเรือนจำหรือทัณฑสถาน

ในปี 2019 มลรัฐนิวแฮมป์เชอร์ (New Hampshire) ได้พิจารณาและนำเสนอร่างกฎหมายการมีประจำเดือนหรือร่างกฎหมาย Menstruation Bill (ร่างกฎหมาย New Hampshire SB 142) (LegiScan, 2019) โดยร่างกฎหมายดังกล่าวได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าโรงเรียนมัธยมต้นของรัฐและโรงเรียนมัธยมปลายของรัฐ ต้องจัดให้มีการดำเนินมาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่นักเรียนในบริเวณพื้นที่ห้องอาบน้ำหญิง (girl's bathrooms) และบริเวณพื้นที่ห้องน้ำชายหญิงร่วมกัน (gender-neutral bathrooms)

(ข) มาตรการยกเว้นการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน ได้แก่ วิธีการจัดให้มีการยกเว้นภาษี (เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (value-added tax หรือ VAT) (Seely, 2020) และภาษีการขายผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (sales tax) (Hartman, 2017) เป็นต้น) เพื่อสนับสนุนและจูงใจให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้ โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในราคาแพง (American Medical Women's Association, 2019) ภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนยิ่งลดลงไปได้มากแค่ไหน ก็ยิ่งหมายถึงราคาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนก็จะต่ำลงตามไปด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งการยกเลิกการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนย่อมทำให้ราคาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนในท้องตลาดปรับลดลงและทำให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงในราคาที่พอรับได้หรือไม่แพงจนเกินไป ซึ่งในปัจจุบันมีเพียง 13 มลรัฐของสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินมาตรการยกเว้นการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (exemption) ได้แก่ มลรัฐยูทาห์ (Utah) มลรัฐโอไฮโอ (Ohio) มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) มลรัฐคอนเนตทิคัต (Connecticut) มลรัฐฟลอริดา (Florida) มลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois) มลรัฐแมรีแลนด์ (Maryland) มลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) มลรัฐมินนิโซตา (Minnesota) มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) มลรัฐนิวยอร์ก (New York) มลรัฐเนวาดา (Nevada) มลรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) และมลรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island)

กฎหมายสกอตแลนด์

อดีตที่ผ่านมาสกอตแลนด์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่รณรงค์ต่อต้านความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนมาเป็นเวลานาน พร้อมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับกิจการสตรีและเยาวชนได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลสกอตแลนด์ให้รัฐบาลหันมาสนใจเกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเพื่อช่วยให้สตรีและเด็กผู้หญิงที่มีฐานะยากจนได้เข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้อย่างสะดวก จนมาถึงปัจจุบัน (กุมภาพันธ์ 2020) รัฐบาลสกอตแลนด์ได้หันมาตอบสนองข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับกิจการสตรีและเยาวชน โดยหันมาจัดทำโครงการการจัดการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน พร้อมกับออกร่างบทบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนหรือ Period Products (Free Provision) (Scotland) Bill 2020 (Scottish Parliament, 2019) ร่างกฎหมายฉบับนี้บรรจุหลักการสำคัญที่ว่ารัฐพึงต้องยึดหลักเสมอภาคที่ว่าสตรีและเด็กผู้หญิงที่คนที่มีประจำเดือนย่อมมีสิทธิในการเข้าผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าอย่างเสมอภาคและรัฐเองต้องจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถเข้าถึงนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นไปภายใต้ฐานแนวคิดทางกฎหมายที่ว่ารัฐหรือท้องถิ่นต้องจัดให้มีจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงที่ต้องการใช้ประโยชน์ (free period products for anyone who needs them) โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างกฎหมายฉบับนี้ส่งเสริมให้รัฐ

จัดตั้งโครงการผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน (period products scheme) ที่ต้องดำเนินการให้ โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา (primary and secondary schools) วิทยาลัย (colleges) และมหาวิทยาลัย (universities) ทุกแห่งในประเทศสกอตแลนด์ต้องจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงในห้องสุขาหรือห้องน้ำของสถาบันการศึกษาทุกแห่ง อีกทั้งร่างกฎหมายฉบับนี้ยังได้บรรจุปรัชญาว่าด้วยการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่ว่า การเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนต้องเป็นไปโดยง่ายอย่างสมเหตุสมผล (reasonably easily) กับการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนต้องเป็นไปโดยเป็นส่วนตัวอย่างสมเหตุสมผล (reasonable privacy) รวมทั้งสตรีและเด็กผู้หญิงย่อมมีเสรีภาพในการเลือกผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานและสภาพร่างกายของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ตามประเทศสกอตแลนด์ยังไม่มีมาตรการยกเว้นการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน เพราะรัฐบาลบริติช (UK Government) ถือเอาว่าผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย (luxury products) แม้รัฐบาลสกอตแลนด์เคยพยายามหยิบยกมาตรการยกเว้นการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนก็ตาม (Howcroft, 2020) แต่ก็ยังติดอุปสรรคที่ว่ากฎหมายสหภาพยุโรป (European Union Law) ที่ทั้งรัฐบาลบริติชและรัฐบาลสกอตแลนด์ต่างต้องยอมรับนับถือนั้นกำหนดให้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย (European Parliament, 2019) นั้นเท่ากับว่ารัฐบาลบริติชและรัฐบาลสกอตแลนด์ต้องยอมรับให้ผ้าอนามัยเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยและต้องเก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยและเก็บภาษีในอัตราค่อนข้างสูง โดยแท้จริงแล้วผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนมีความจำเป็นสำหรับสตรีและเด็กผู้หญิงที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน จึงสมควรที่จะตัดสินใจให้ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเป็นสินค้าจำเป็นทั่วไปและไม่ควรจัดเก็บภาษี (หรือจัดเก็บภาษีได้อัตราต่ำ)

สรุปและวิจารณ์

สิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (fundamental right) ของสตรีและเด็กผู้หญิงอย่างหนึ่ง หลายประเทศต่างยอมรับและรับรองให้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน พร้อมกับดำเนินโครงการและนโยบายที่สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการขาดการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิดังกล่าวเป็นปัญหาขั้นพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน (fundamental issue of human rights) ในทำนองเดียวกันการขาดสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอันพึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานย่อมไปลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นสตรีและเด็กผู้หญิงในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้ซึ่งควรจะได้รับผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนขั้นพื้นฐานให้เพียงพอต่อความต้องการและการดำรงชีวิต การที่รัฐหรือท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปกป้องคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน ย่อมหมายความว่ารัฐหรือท้องถิ่นต่างยอมรับและรับรองสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน พร้อมกับยอมรับให้สตรีและเด็กผู้หญิงมีเสรีภาพ

ในการเลือกใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนที่เหมาะสมกับเนื้อตัวร่างกายของตน และยอมรับให้สตรีและเด็กผู้หญิงสามารถที่จะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ขั้นพื้นฐานแบบให้เปล่าที่ไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินเพื่อแลกกับการให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อีกประการหนึ่งสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนยังได้มีการบัญญัติรับรองหรือคุ้มครองเอาไว้ตามกฎหมายในบางประเทศ (เช่น กฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายสกอตแลนด์) ที่กฎหมายเหล่านี้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญสำหรับสนับสนุนให้สตรีและเด็กผู้หญิงมีสิทธิดังกล่าวและใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทำนองเดียวกันรัฐและท้องถิ่นต้องเปิดกว้างให้สตรีและเด็กผู้หญิงมีสิทธิดังกล่าวได้โดยรัฐและท้องถิ่นต้องไม่พึงกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการสร้างอุปสรรคหรือจำกัดสิทธิดังกล่าว เพราะหากรัฐหรือท้องถิ่นไปจำกัดสิทธิดังกล่าวนั้นหมายความว่าอาจมีผลกระทบต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของสตรีและเด็กผู้หญิงทั่วไปอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของสาธารณชน กฎหมายในบางประเทศกำหนดมาตรการหลักสองมาตรการด้วยกัน ได้แก่ มาตรการจัดให้มีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนแบบให้เปล่าแก่สตรีและเด็กผู้หญิงในสถาบันการศึกษาและมาตรการยกเว้นการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน ซึ่งการดำเนินมาตรการทั้งสองนี้มักจะทำควบคู่กันไปและดำเนินการควบคู่อย่างสัมพันธ์กัน เพราะทั้งสองมาตรการเองต่างส่งเสริมให้สตรีและเด็กผู้หญิงเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนได้โดยง่ายและปราศจากค่าใช้จ่าย (หรือสร้างภาระด้านค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด) โดยการบัญญัติกฎหมายหรือจัดทำร่างกฎหมายควบคู่ไปกับดำเนินโครงการของรัฐหรือท้องถิ่นหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เพื่อจัดหาผ้าอนามัยอันเป็นปัจจัยพื้นฐานให้เพียงพอต่อความต้องการของสตรีและเด็กผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้หญิงที่กำลังศึกษาในสถาบันการศึกษาของรัฐบาล (เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย) หรือผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังในเรือนจำ (เช่น มลรัฐแอริโซนา) โดยที่สตรีและเด็กผู้หญิงกลุ่มนี้เองที่มีแนวโน้มจะมาจากครอบครัวขาดแคลนทุนทรัพย์ (มีความเป็นไปได้ที่จะมีภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนค่อนข้างสูง) หรืออาจเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอย่างยากลำบาก ในทางกลับกันการบัญญัติกฎหมายหรือจัดทำร่างกฎหมายควบคู่ไปกับดำเนินโครงการในบางประเทศ (เช่น ประเทศสกอตแลนด์) กลับดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเพื่อตอบสนองความต้องการของสตรีและเด็กผู้หญิงทุกคนในสังคม (every woman) มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความขาดแคลนเฉพาะกลุ่มเด็กผู้หญิงที่เป็นนักเรียนในสถาบันการศึกษาของรัฐหรือกลุ่มนักโทษหญิงในเรือนจำเพียงเท่านั้น

อย่างไรก็ดี หลายประเทศ (รวมทั้งประเทศไทย) ไม่มีการกำหนดมาตรการเฉพาะสนับสนุนส่งเสริมสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน แม้ว่าจะไม่มีการชุมนุมเรียกร้องสิทธิหรือเรียกร้องให้รัฐบาลสนับสนุนส่งเสริมสิทธิดังกล่าวอย่างเป็นทางการก็ตาม ตลอดจนขาดการสำรวจความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากความขาดแคลนผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน อีกทั้งการขาดการวางมาตรการที่เหมาะสมก็ย่อมทำให้ไม่อาจเกิดการจัดการ

ผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ การวางมาตรการเพื่อใช้ส่งเสริมสนับสนุนสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือนอาจกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นของสตรีและเด็กผู้หญิงทุกคน ซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งเสริมสนับสนุนดังกล่าวควรดำเนินการควบคู่กับการรณรงค์เสริมสร้างความรู้ให้ประชาชนทั่วไป (ทั้งเพศชายและเพศหญิง) ให้ตระหนักถึงการดำรงอยู่ของสิทธิในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สุขอนามัยประจำเดือน

เอกสารอ้างอิง

- ActionAid UK. (2020). Period poverty. Available at <https://www.actionaid.org.uk/about-us/what-we-do/womens-economic-empowerment/period-poverty> Retrieved on March 24, 2020.
- American Civil Liberties Union. (2019). The Unequal Price of Periods: Menstrual Equity in the United States. Available at https://www.aclu.org/sites/default/files/field_document/111219-sj-periodequity.pdf Retrieved on March 24, 2020.
- American Medical Women's Association. (2019). Period Poverty. Available at <https://www.amwa-doc.org/period-poverty/> Retrieved on March 24, 2020.
- Bringing Resources to Aid Women's Shelters. (2018). Periods, Poverty, and the Need for Policy: A Report on Menstrual Inequality in the United States. Washington, DC: University of the District of Columbia.
- California Legislative Information. (2017). AB-10 Feminine hygiene products: public school restrooms (2017-2018). Available at https://leginfo.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=201720180AB10 Retrieved on March 24, 2020.
- Children and Young People's Commissioner Scotland. (2017). Ending Period Poverty A proposal for a Bill to ensure free access to sanitary products, including in schools, colleges and universities: Consultation Response. Edinburgh, UK: Children and Young People's Commissioner Scotland.
- Engender. (2019). Engender submission of evidence to the Scottish Parliament Local Government and Communities Committee Call for Evidence on the Period Products (Free Provision) (Scotland) Bill. Available at <https://www.engender.org.uk/content/publications/Engender-submission-of->

- evidence-to-the-Local-Government-and-Communities-Committee-Call-for-Evidence-on-the-Period-Products-05-11-2019.pdf Retrieved on March 24, 2020.
- Eskitaşoğlu, I. (2019). Access to Menstrual Products is a Constitutional Right. Period: On Period Poverty and the (Un) Constitutionality of Tampon Tax. Available at <https://verfassungsblog.de/access-to-menstrual-products-is-a-constitutional-right-period/> Retrieved on March 24, 2020.
- European Parliament. (2019). P8_TA (2019)0014 Gender equality and taxation policies in the EU European Parliament resolution of 15 January 2019 on gender equality and taxation policies in the EU (2018/2095(INI)). Available at https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0014_EN.pdf Retrieved on March 24, 2020.
- Hartman, V. (2017). End the Bloody Taxation: Seeing Red on the Unconstitutional Tax on Tampons. Northwestern University Law Review Vol. 112, No. 2: 313–353.
- Hey Girls UK. (2019). How to Distribute Period Products. East Lothian, UK: Hey Girls UK.
- Howcroft, E. (2020). Scottish parliament approves free sanitary products for all women. Available at <https://www.reuters.com/article/us-britain-scotland-sanitary/scottish-parliament-approves-free-sanitary-products-for-all-women-idUSKBN20J1NZ> Retrieved on March 24, 2020.
- Illinois General Assembly. (2017). Bill Status of HB3215. Available at <http://www.ilga.gov/legislation/BillStatus.asp?GA=100&DocTypeID=HB&DocNum=3215&GAID=14&SessionID=91&LegID=104882> Retrieved on March 21, 2020.
- Illinois General Assembly. (2019). Bill Status of HB3215. Available at <http://www.ilga.gov/legislation/BillStatus.asp?DocNum=2656&GAID=15&DocTypeID=HB&LegID=118825&SessionID=108&GA=101> Retrieved on March 21, 2020.
- International Federation of Gynecology and Obstetrics. (2019). Month After Month: Period Poverty. Available at <https://www.figo.org/news/month-after-month-period-poverty-0016153> Retrieved on March 21, 2020.
- LegiScan. (2019). New Hampshire Senate Bill 142 (Prior Session Legislation). Available at <https://legiscan.com/NH/text/SB142/id/1860709> Retrieved on March 21, 2020.
- Montano, E. (2018). The Bring Your Own Tampon Policy: Why Menstrual Hygiene Products Should Be Provided for Free in Restrooms. University of Miami Law Review Vol. 73, No. 2: 370-411.
- Nobel Peace Center. (2020). When period poverty has become an accepted term – we've got a problem. Available at <https://www.nobelpeacecenter.org/en/news/when-period-poverty-has-become-an-accepted-term-we-got-a-problem> Retrieved on March 25, 2020.

- PHS Group. (2019). Lifting the lid on period poverty: Period poverty research. Caerphilly, UK: phs Group.
- Plan International UK. (2018). Break the Barriers: Girls' Experiences of Menstruation in the UK. London, UK: Plan International UK.
- Scottish Parliament. (2019). Period Products (Free Provision) (Scotland) Bill. Available at <https://www.parliament.scot/parliamentarybusiness/Bills/111383.aspx> Retrieved on March 24, 2020.
- Scottish Parliament. (2019). Proposed Sanitary Products (Free Provision) (Scotland) Bill - Monica Lennon MSP: Summary of Consultation Responses. Available at https://www.parliament.scot/S5MembersBills/Consultation_Summary_FINAL.pdf Retrieved on March 24, 2020.
- Seely, A. (2020). VAT on sanitary protection. London, UK: House of Commons Library.
- Simavi. (2018). Menstrual Health: Training Manual. Amsterdam, Netherlands: Simavi.
- State Government of Victoria Australia. (2019). Free sanitary pads and tampons in all public schools. Available at <https://www.education.vic.gov.au/about/programs/Pages/free-sanitary-pads.aspx> Retrieved on March 24, 2020.
- Tull, K. (2019). Period poverty impact on the economic empowerment of women. K4D Helpdesk Report 536. Brighton, UK: Institute of Development Studies.
- Uhrig, N. (2017). Equality and Human Rights Commission Response to the Ending Period Poverty Consultation by Monica Lennon MSP. Glasgow, UK: Equality and Human Rights Commission.
- Unite House. (2018). Unite demands Period Dignity. Available at <https://unitetheunion.org/campaigns/unite-demands-period-dignity/> Retrieved on March 23, 2020.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2014). Good policy and practice in health education. Booklet 9: Puberty education and menstrual hygiene management. Paris, France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- United Nations Children's Fund. (2019). Guidance on Menstrual Health and Hygiene. New York, NY: United Nations Children's Fund.
- United Nations Population Fund. (2019). Menstruation and human rights - Frequently asked questions. Available at <https://www.unfpa.org/menstruationfaq#> Retrieved on March 24, 2020.
- Vora, S. (2017). Tackling Period Poverty Report. Devon, UK: No More Taboo.